

Actualisatie natuurtoets survivalterrein te Leeuwarden

16 oktober 2023

Kenmerk R001-1293311STH-V01-sss-NL

Verantwoording

Titel	Gem Leeuwarden - actualisatie natuurtoets survivalterrein
Opdrachtgever	Gemeente Leeuwarden
Projectleider	Elise Koole
Auteur(s)	Sharon ter Haar & Tjebbe Leen
Tweede lezer	Adrie van Hooff
Uitvoering meet- en inspectiewerk	Tjebbe Leen
Kenmerk	R001-1293311STH-V01-sss-NL
Aantal pagina's	28
Datum	16 oktober 2023
Handtekening	Ontbreekt in verband met digitale verwerking. Dit rapport is aantoonbaar vrijgegeven.

Colofon

TAUW bv
Australiëlaan 5
Postbus 3015
3502 GA Utrecht
T +31 30 28 24 82 4
E info.utrecht@tauw.com

Inhoud

1	Inleiding	5
1.1	Doel	5
1.2	Wettelijk kader	5
1.3	Te beschouwen natuurwet- en regelgeving	5
1.4	TAUW en biodiversiteit	6
1.5	Kwaliteit	6
2	Huidige situatie, beoogde ontwikkeling en uitgangspunten	7
2.1	Huidige situatie	7
2.2	Beoogde ontwikkeling	8
2.3	Uitgangspunten werkzaamheden en toetsing	9
3	Natura 2000-gebieden	9
3.1	Inleiding	9
3.2	Toetsing Natura 2000-gebieden	10
3.3	Wettelijk kader	10
3.4	Natura 2000-gebied Groote Wielen	11
3.4.1	Vogelrichtlijnsoorten: broedvogels	11
3.4.2	Vogelrichtlijnsoorten: niet-broedvogels	11
3.4.3	Habitatrichtlijnsoorten	12
3.5	Afkadering effecten	12
3.6	Effectbeoordeling	12
3.7	Conclusie	15
4	Provinciaal beschermde gebieden	15
4.1	Natuurnetwerk Nederland	15
4.1.1	Toetsingskader	15
4.1.2	Toetsing NNN	16
4.1.3	Conclusie	17
4.2	Natuur buiten NNN	17
4.2.1	Inleiding	17
4.2.2	Toetsingskader	17
4.2.3	Effecten	18

4.2.4	Conclusie	18
5	Soortenbescherming	18
5.1	Beschermingsregime en bepalingen.....	18
5.2	Vrijstellingen.....	19
5.3	Zorgplicht	19
5.4	Werkwijze.....	20
5.5	Te toetsen soorten	20
5.5.1	Mogelijk aanwezige soorten op basis van literatuuronderzoek.....	20
5.6	Toetsing beschermde soorten.....	21
5.6.1	Grondgebonden zoogdieren	21
5.6.2	Vleermuizen	22
5.6.3	Vogels	23
5.6.4	Amfibieën	24
5.6.5	Reptielen.....	24
5.6.6	Vissen	24
5.6.7	Vlinders, libellen en overige ongewervelden.....	25
6	Conclusies en aanbevelingen.....	25
6.1	Aanleiding en doel.....	25
6.2	Relevante natuurwet- en regelgeving	25
6.3	Conclusies toetsing	25
6.3.1	Wet natuurbescherming.....	25
6.3.2	Provinciaal beschermde gebieden.....	26
6.4	Aanbevelingen en kansen biodiversiteit.....	26
7	Literatuur	27

1 Inleiding

Dit hoofdstuk beschrijft het doel van de toetsing, de relevante natuurwetgeving, de wijze van kwaliteitsborging en de te hanteren uitgangspunten voor de toetsing.

1.1 Doel

In opdracht van Gemeente Leeuwarden heeft TAUW onderzoek gedaan naar de consequenties van de geldende natuurwet- en regelgeving voor het gebruik van het terrein aan de Wielhalsdyk te Leeuwarden. De ontwikkeling kan alleen doorgaan als deze niet in strijd is met de natuurwetgeving, of als de benodigde vergunningen worden afgegeven en/of ontheffingen kunnen worden verleend. Dit onderzoek is een actualisatie van een eerder opgeleverde natuurtoets (Kenmerk: R001-1274972MTR-V02-efm-NL) en nader onderzoek (Kenmerk: R002-1274972JNA-V01-efm-NL).

In deze rapportage volgt het antwoord op de volgende vragen:

- Welke natuurwet- en regelgeving is van belang?
- In hoeverre is de beoogde ontwikkeling (mogelijk) strijdig met de geldende natuurwet- en regelgeving?
- Zijn maatregelen en/of een vergunning/ontheffing/melding nodig?
- Wat betekent dit voor de verdere planvorming en uitvoering?

1.2 Wettelijk kader

De Wet natuurbescherming (hierna: 'Wnb') is het wettelijke stelsel voor bescherming van Natura 2000-gebieden, soorten (flora en fauna) en houtopstanden. Het beschermingsregime gaat uit van het 'nee, tenzij-principe'. Dit betekent dat de genoemde verbodsbepalingen in de Wnb altijd gelden. Het afwijken hiervan is alleen onder voorwaarden toegestaan. Gedeputeerde Staten (GS) van de provincie Friesland is het bevoegd gezag voor het verlenen van toestemming door middel van een vergunning of ontheffing. Provinciale Staten (PS) van de provincie Friesland kunnen bij verordening vrijstelling verlenen van verbodsbepalingen met betrekking tot beschermde soorten. Naast de Wnb geldt vanuit provinciale ruimtelijke beleidsregels ook regelgeving met betrekking tot beschermde gebieden zoals het Natuurnetwerk Nederland (hierna: 'NNN').

1.3 Te beschouwen natuurwet- en regelgeving

Wet natuurbescherming

Natura 2000-gebieden

In Nederland zijn ruim 160 gebieden aangewezen als Natura 2000-gebied, beschermd vanuit de Europese Vogelrichtlijn en/of Habitatrichtlijn. De afstand tot het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied Groote Wielen is circa 30 meter.

Effecten zijn vanwege de aard van het voornemen en de afstand tot Natura 2000-gebieden niet op voorhand uit te sluiten, waardoor een toetsing van eventuele effecten op Natura 2000-gebieden noodzakelijk is.

Significante effecten als gevolg van stikstofdepositie kunnen niet op voorhand uitgesloten worden. Om hier zekerheid over te verkrijgen is een AERIUS berekening noodzakelijk, het bevoegd gezag kan hier altijd om vragen.

Houtopstanden

Bomenrijen langer dan 20 bomen en houtopstanden groter dan 10 are zijn beschermd, met enkele uitzonderingen. Dit heeft als doel het totale bosoppervlak in Nederland te behouden. Toetsing van eventuele effecten op beschermde houtopstanden is niet aan de orde, omdat er geen bomen worden gekapt.

Soortenbescherming

Onder de soortenbescherming zijn diverse planten- en diersoorten specifiek beschermd en voor alle soorten geldt dat negatieve effecten zoveel mogelijk voorkomen moeten worden. Vanwege het mogelijk voorkomen van (beschermde) flora en fauna in en nabij het plangebied is een toetsing van eventuele effecten op beschermde soorten noodzakelijk.

Provinciaal beschermde gebieden

Natuurnetwerk Nederland

Veel natuurgebieden in Nederland zijn beschermd als het NNN. Het NNN omvat bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden met als doel deze beter met elkaar en het omliggende gebied te verbinden. Provincies zijn verantwoordelijk voor het aanwijzen van de gebieden. Het plangebied maakt geen deel uit van het NNN. Een toetsing van de effecten op het NNN van ontwikkelingen die daarbuiten plaatsvinden (externe werking) is in provincie Friesland van toepassing. Toetsing van die effecten op het NNN is daarom noodzakelijk.

In de provincie Friesland zijn naast het NNN (in Friesland: EHS) ook gebieden aangeduid en beschermd als Natuur buiten de EHS, Weidevogelgebieden (weidevogelkansgebieden en weidevogelparels) en Kleine natuurelementen in agrarisch gebied. Het plangebied maakt deel uit van Natuur buiten de EHS. Een toetsing van effecten op deze gebieden is daarom aan de orde.

1.4 TAUW en biodiversiteit

Naast de natuurwet- en regelgeving zijn er in alle projecten kansen waarmee dit project kan bijdragen aan herstel van biodiversiteit. In het hoofdstuk "Conclusies en aanbevelingen" zijn enkele van deze kansen voor dit project beschreven.

1.5 Kwaliteit

Bij uitvoering van deze natuurtoets is geen volledige zekerheid te geven over de aan- of afwezigheid van beschermde soorten. Dat komt doordat beschermde soorten soms een hele lage trefkans hebben, soms in heel kleine aantallen voorkomen en in sommige jaren zelfs afwezig kunnen zijn. Door inzet van deskundige ecologen en landelijk geaccepteerde onderzoeksmethodes wordt de kwaliteit van het onderzoek zoveel mogelijk gewaarborgd. Mede daarom is TAUW aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus, een samenwerkingsverband van adviesbureaus die ecologisch advies geven en ecologisch onderzoek verrichten.

2 Huidige situatie, beoogde ontwikkeling en uitgangspunten

Dit hoofdstuk beschrijft de huidige situatie, het voorgenomen plan en de uit te voeren werkzaamheden.

2.1 Huidige situatie

Figuur 2.1 toont de ligging van het plangebied. Het plangebied ligt ten noorden van de Groningerstraatweg en ten zuidwesten van het Natura 2000-gebied Groote Wielen. Het gebied bestaat uit grasstroken en grasvelden tussen dichtbegroeide bosschages. In het noordoosten ligt een hooiland. In het plangebied zijn een grote vijver en een aantal watergangen aanwezig. Het terrein wordt als survivalterrein gebruikt. Op vier plekken zijn hindernisterreinen aanwezig. Het gebouw van de Survival Vereniging bevindt zich in het zuidwesten van het plangebied. Ten oosten van dit gebouw is een parkeerterrein aanwezig. Het plangebied wordt ook door recreanten gebruikt en er worden honden uitgelaten. Figuur 2.2 geeft een sfeerimpressie van het gebied.

22

Figuur 2.1 Ligging van het plangebied (globaal begrensd)

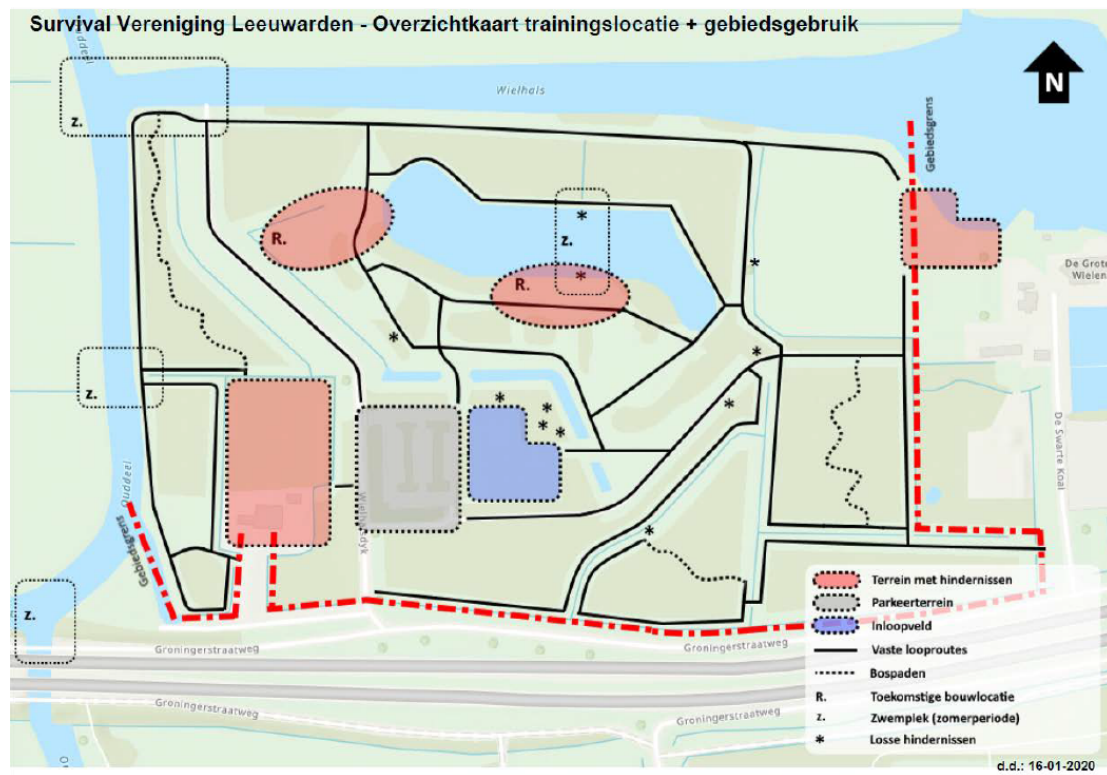

Figuur 2.2 Impressie van het plangebied

2.2 Beoogde ontwikkeling

Figuur 2.3 geeft de beoogde ontwikkeling weer. De Survival Vereniging Leeuwarden gebruikt het terrein voor trainingsdoeleinden. De huidige hindernisterreinen, zoals houten hordes, omgevallen boomstammen, houten palen over water en grotere "klimtoestellen" en klimparcours en onverharde paden worden gebruikt bij het trainen. Op enkele plekken wordt het water doorkruist. Ook wordt er op enkele plekken gezwommen.

Figuur 2.3 De beoogde ontwikkeling

2.3 Uitgangspunten werkzaamheden en toetsing

De volgende uitgangspunten zijn gehanteerd bij de toetsing in dit rapport:

- Kap van bomen en struiken is geen onderdeel van de werkzaamheden
- De sloop of renovatie van woningen is geen onderdeel van de werkzaamheden
- Het vergraven of dempen van oppervlaktewater is geen onderdeel van de werkzaamheden

3 Natura 2000-gebieden

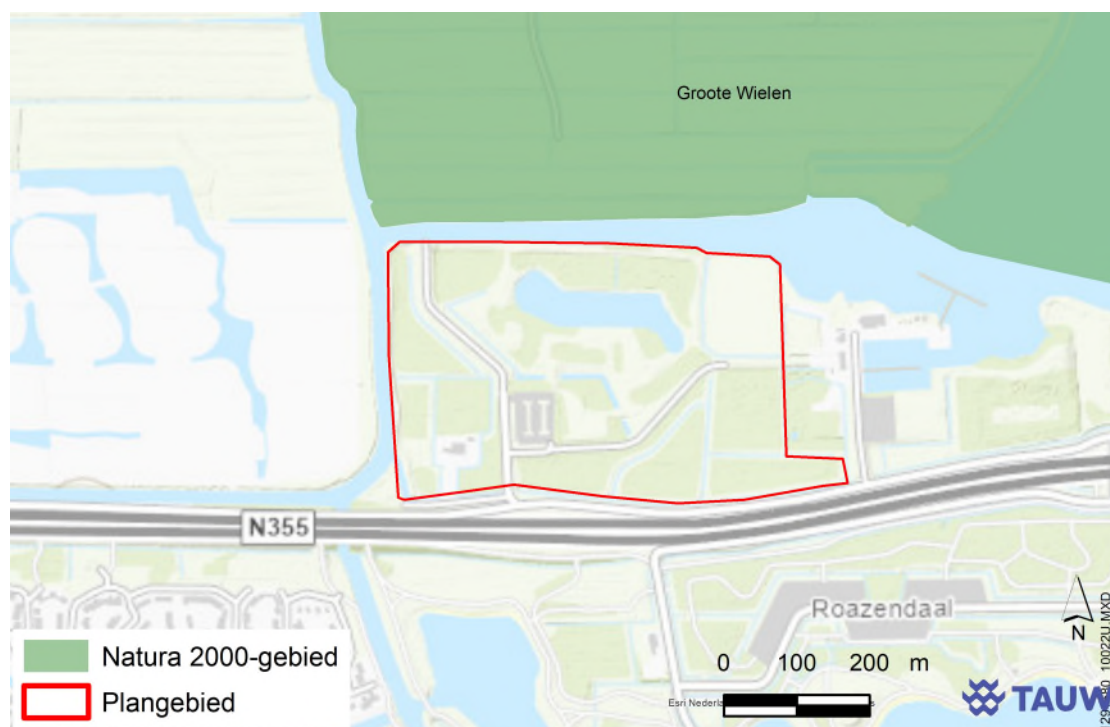
Dit hoofdstuk betreft de Voortoets, de beschrijving en de beoordeling van de mogelijke effecten van het voorgenomen plan op de instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden. Kunnen deze effecten significant zijn?

3.1 Inleiding

In de Wnb zijn bepalingen opgenomen voor de bescherming van Natura 2000-gebieden. Het is verboden een plan vast te stellen dat verslechtering van de kwaliteit van habitats van instandhoudingsdoelstellingen tot gevolg kan hebben (artikel 2.7). Dit geldt ook als de trainingsactiviteiten een significant verstorend effect kan hebben op de instandhoudingsdoelstellingen.

3.2 Toetsing Natura 2000-gebieden

Figuur 3.1 geeft de ligging van het plangebied weer ten opzichte van Natura 2000-gebieden. Direct aan de overkant van het water aan de noordkant van het plangebied ligt Natura 2000-gebied Groote Wielen. De afstand tot het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied 'Groote Wielen' is circa 30 meter. Dit gebied is aangewezen als Vogel- en Habitatrichtlijngebied. Significante gevolgen zijn vanwege de aard van het voornemen en de afstand tot Natura 2000-gebieden niet op voorhand uit te sluiten, waardoor een toetsing van de eventuele effecten op Natura 2000-gebieden noodzakelijk is.

Figuur 3.1 Globale ligging van het plangebied ten opzichte van Natura 2000-gebieden

3.3 Wettelijk kader

De beoogde ontwikkeling moet, in de zin van de Wnb, beschouwd worden als project. Ook is mogelijk een vergunning ingevolge de Wet natuurbescherming (Wnb) verplicht. Dat vloeit voort uit artikel 2.7, tweede lid van de Wnb.

2. Het is verboden zonder vergunning van gedeputeerde staten een project te realiseren dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied, maar afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied.

Projecten zijn, wanneer ze significante gevolgen kunnen hebben voor 1 of meer instandhoudingsdoelstellingen in 1 of meer Natura 2000-gebieden, alleen toegestaan met een vergunning. In deze Voortoets wordt beoordeeld óf de beoogde ontwikkeling significante gevolgen kan hebben voor Natura 2000-gebieden, en zo ja welke gevolgen.

Kunnen significante gevolgen op een Natura-2000 gebied niet worden uitgesloten, dan moet op basis van artikel 2.8, eerste lid, een passende beoordeling worden gemaakt, rekening houdend met de instandhoudingsdoelstellingen voor dat gebied. Een vergunning mag uitsluitend worden verleend wanneer uit de passende beoordeling met zekerheid blijkt dat het project geen significante gevolgen zal hebben voor Natura 2000-gebieden.

Kunnen significante gevolgen op voorhand worden uitgesloten, dan is geen sprake van een project zoals bedoeld in artikel 2.7, tweede lid, en hoeft geen passende beoordeling te worden uitgevoerd.

Deze Voortoets heeft als doel te bepalen of een passende beoordeling voor de beoogde ontwikkeling noodzakelijk is.

3.4 Natura 2000-gebied Groote Wielen

3.4.1 Vogelrichtlijnsoorten: broedvogels

Tabel 3.1 Aangewezen broedvogels in Natura 2000-gebied Groote Wielen

Broedvogels	Doelstelling omvang leefgebied	Doelstelling kwaliteit leefgebied	Omvang populatie
Porseleinhoen	=	=	4
Kemphaan	>	>	10
Rietzanger	=	=	220

3.4.2 Vogelrichtlijnsoorten: niet-broedvogels

Tabel 3.2 Aangewezen niet-broedvogels in Natura 2000-gebied Groote Wielen

Broedvogels	Doelstelling omvang leefgebied	Doelstelling kwaliteit leefgebied	Omvang populatie
Kolgans	=	=	13900
Brandgans	=	=	11800
Smient	=	=	1300
Grutto	=	=	670

3.4.3 Habitatrictlijnsorten

Tabel 3.3 Aangewezen habitatrictlijnsorten in Natura 2000-gebied Groote Wielen

Habitatrictlijnsorten	Doelstelling omvang leefgebied	Doelstelling kwaliteit leefgebied	Doelstelling populatie
Bittervoorn	=	=	=
Kleine modderkruiper	=	=	=
Rivierdonderpad	=	=	=
Meervleermuis	=	=	=
Noordse woelmuis	>	>	=

3.5 Afkadering effecten

De beoogde ontwikkeling kan op verschillende manieren effecten hebben op beschermde natuur in Natura 2000-gebieden. Dit zijn de zogenoemde 'storingsfactoren'. Voor de beoogde ontwikkeling zijn de volgende storingsfactoren relevant:

- Verstoring door geluid
- Optische verstoring

Tijdens de activiteiten zal er sprake kunnen zijn van verstoring door geluid en optische verstoring als gevolg van de trainingsactiviteiten in het gebied. Bij de activiteiten zal geen gebruik gemaakt worden van verlichting. Stikstof blijft buiten beschouwing.

3.6 Effectbeoordeling

Broedvogels

Porseleinhoen

Het habitat waarin de porseleinhoen broedt bestaat uit moerassen met lage kruidachtige vegetatie en ondiep water (Provincie Fryslân, 2022). Hierbij is er voldoende waterdynamiek noodzakelijk. Geschikt broedgebied lijkt aanwezig rond de Rypstjerkster Feart, op ongeveer 3 kilometer ten oosten van het plangebied. Het Natura 2000-gebied direct naast het plangebied lijkt minder geschikt voor de porseleinhoen. De afgelopen jaren zijn geen broedparen waargenomen in Natura 2000-gebied Groote Wielen.

Kemphaan

De kemphaan broedt in gebieden met voldoende schrale, natte graslanden met plas-drassituaties (Provincie Fryslân, 2022). De polders in Natura 2000-gebied Groote Wielen zouden hier geschikt voor kunnen zijn. Van de kemphaan is echter in de laatste 20 jaar maar één broedpaar waargenomen. In de huidige situatie is er te weinig broedhabitat aanwezig voor de kemphaan.

Rietzanger

De rietzanger maakt om te broeden gebruik van oeverzones met goed ontwikkelde rietkragen (Provincie Fryslân, 2022). In Natura 2000-gebied is er door de grote hoeveelheid plassen en vaarten met riet en rietmoeras langs de oevers een groot potentieel habitat aanwezig.

Porseleinhoen wordt niet verwacht in de directe omgeving van het plangebied. Voor kempiaan en rietzanger zou wel geschikt broedgebied aanwezig kunnen zijn in de directe omgeving van het plangebied. Vogels die direct naast het plangebied broeden zouden verstoort kunnen worden door de activiteit in het plangebied. Echter wordt het gebied waar de vogels broeden niet betreden. Ook blijven de recreanten op een pad dat alleen in het noordelijk deel van het plangebied zichtbaar zal zijn voor vogels in het Natura 2000-gebied. Op dit pad lopen in de huidige situatie al mensen. Hierdoor zijn de bewegingen voorspelbaar en worden vogels er minder snel door verstoord (Krijgsveld, 2022). De soorten maken voor broeden en foerageren geen gebruik van het plangebied zelf. Een verstoring door de survivalactiviteiten treedt dan ook niet op. Significant negatieve effecten zijn uitgesloten.

Niet-broedvogels

Kolgans

Voor de kolgans is het belangrijk dat er in de winter genoeg polders onder water staan om op te rusten en dat er genoeg graslanden zijn om op te foerageren. Ze maken gebruik van de meest geschikte wateren om op te rusten die op een geschikte afstand liggen van foerageergebieden. De trend van de kolgans binnen Natura 2000-gebied Groote Wielen is significant negatief.

Brandgans

Voor de Brandgans is het belangrijk dat er in de winter genoeg polders onder water staan om op te rusten en dat er genoeg graslanden zijn om op te foerageren. Ze maken gebruik van de meest geschikte wateren om op te rusten die op een geschikte afstand liggen van foerageergebieden. De trend van de brandgans binnen Natura 2000-gebied Groote Wielen is stabiel.

Smient

De smient verblijft gedurende het winterhalfjaar in het Natura 2000-gebied (Provincie Fryslân, 2022). Hier maakt het gebruik van ondiepe wateren waar ze op kunnen rusten. Ze maken gebruik van graslanden in en rond het Natura 2000-gebied om te foerageren. De trend van de smient in Natura 2000-gebied Groote Wielen is niet significant, maar lijkt de laatste jaren positief te zijn.

Grutto

De grutto gebruikt de wateren in Natura 2000-gebied Groote Wielen als rust en slaapplek (Provincie Fryslân, 2022). Dit gebeurt hoofdzakelijk rond maart en april. Foerageren doet de soort in ondiep water. Dit gebeurt zowel binnen als buiten het Natura 2000-gebied. De trend van de grutto binnen Natura 2000-gebied Groote Wielen is stabiel.

De niet-broedvogels met instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebied Groote Wielen zouden gebruik kunnen maken van de graslanden grenzend aan het plangebied en de watergangen grenzend aan het plangebied om te foerageren en/of te rusten. Het Natura 2000-gebied Groote Wielen wordt tijdens de activiteit niet betreden. Hierdoor wordt het leefgebied van de soorten binnen het Natura 2000-gebied ook niet betreden. Het plangebied zelf heeft voor de soorten geen functie aangezien de soorten gebruik maken van watergangen met rust om te slapen en graslanden om te foerageren. Beide zijn binnen het plangebied niet aanwezig.

De survivalactiviteiten maken gebruik van paden. Het pad dat gebruikt wordt is alleen aan de noordzijde van het plangebied zichtbaar voor vogels in het Natura 2000-gebied. Op dit pad lopen in de huidige situatie al mensen. Door het gebruik van paden zijn de bewegingen voorspelbaar en worden vogels er minder snel door verstoord (Krijgsveld, 2022). Significant negatieve effecten op niet-broedvogels zijn uitgesloten.

Habitatrichtlijnsoorten

Bittervoorn, kleine modderkruiper en rivierdonderpad

Bittervoorn

De bittervoorn is afhankelijk van heldere, langzaam stromende ondiepe wateren met waterplanten en driehoeksmosselen (Provincie Fryslân, 2022). Vrijwel alle bredere sloten van het Natura 2000-gebied Groote Wielen zijn hier geschikt voor. Het habitat lijkt vooral aanwezig te zijn aan de westelijke kant van het poldergebied.

Kleine modderkruiper

De kleine modderkruiper leeft op de bodem van langzaam stromende tot stilstaande wateren (Provincie Fryslân, 2022). De soort kan leven in verschillende soorten wateren maar de voorkeur ligt op ondiepe plekken met een rijke begroeiing van waterplanten met een zandbodem of een zachte slib- of modderlaag.

Rivierdonderpad

Rivierdonderpadden zijn vissen die op de bodem leven van stromende wateren (Provincie Fryslân, 2022). De soort foerageert 's nachts op insecten en andere ongewervelde dieren. De rivierdonderpad verblijft erg lokaal, hierdoor is de soort erg gevoelig voor veranderingen in de omgeving.

Het water direct grenzend aan het plangebied is geen onderdeel van het Natura 2000-gebied Groote Wielen. Het dichtstbijzijnde water wat wel onderdeel is van het Natura 2000-gebied ligt op 40 meter afstand van het plangebied. Het water in en rondom het plangebied heeft geen essentiële functie voor de soorten met instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000 gebied. Gelet op de afstand tot het dichtstbijzijnde geschikte habitat zijn negatieve effecten op bittervoorn, kleine modderkruiper en rivierdonderpad als gevolg van de survivalactiviteiten uitgesloten.

Meervleermuis

De meervleermuis woont in gebouwen in de omgeving van het Natura 2000-gebied Groote Wielen. Het Natura 2000-gebied wordt gebruikt om te foerageren. Binnen Groote Wielen zijn verschillende foerageerbiotopen aanwezig in de vorm van grote waterpartijen met rietzomen en moeras- en graslanden. Belangrijk daarbij is dat deze gebieden zich begeven in relatieve rust en afwezigheid van lichtvervuiling.

De meervleermuis heeft verblijfplaatsen in woonwijken in de omgeving van het plangebied (Caminghaburen). Daarnaast foerageert de soort in het Natura 2000-gebied Groote Wielen.

De wateren tussen deze verblijfplaatsen en foerageergebieden zijn essentiële vliegroutes voor de soort. Deze vliegroutes moeten daarom onverstoord blijven om heen en weer te kunnen vliegen tussen de foerageerlocatie in het Natura 2000-gebied en de verblijfplaatsen in de woonwijken. Geluid of menselijke aanwezigheid zorgt niet voor verstoring. Voor de voorgenomen activiteit wordt geen verlichting gebruikt. Negatieve effecten op meervleermuis zijn daarom uitgesloten.

Noordse woelmuis

Noordse woelmuis is volgens het beheerplan nagenoeg uitgestorven in Natura 2000-gebied Grootte Wielen (Provincie Friesland, 2022). Deze soort prefereert zeer natte gebieden, zoals moeras, drassig hooiland, rietland, zeer extensief gebruikte weilanden, vochtige duinvalleien en periodiek overstromde gebieden. De soort leeft verscholen in dichte vegetatie en ziet en hoort eventuele activiteit uit het plangebied niet. De activiteiten van de survivalvereniging vinden niet plaats in geschikt leefgebied voor deze soort. Negatieve effecten op noordse woelmuis zijn daarom uitgesloten.

3.7 Conclusie

Er is geen sprake van significante gevolgen op Natura 2000-gebieden. Omdat er geen sprake is van een negatieve effecten is er evenmin een risico op een cumulatief effect met andere projecten of plannen. Vervolgstappen en een vergunning zijn niet noodzakelijk.

4 Provinciaal beschermde gebieden

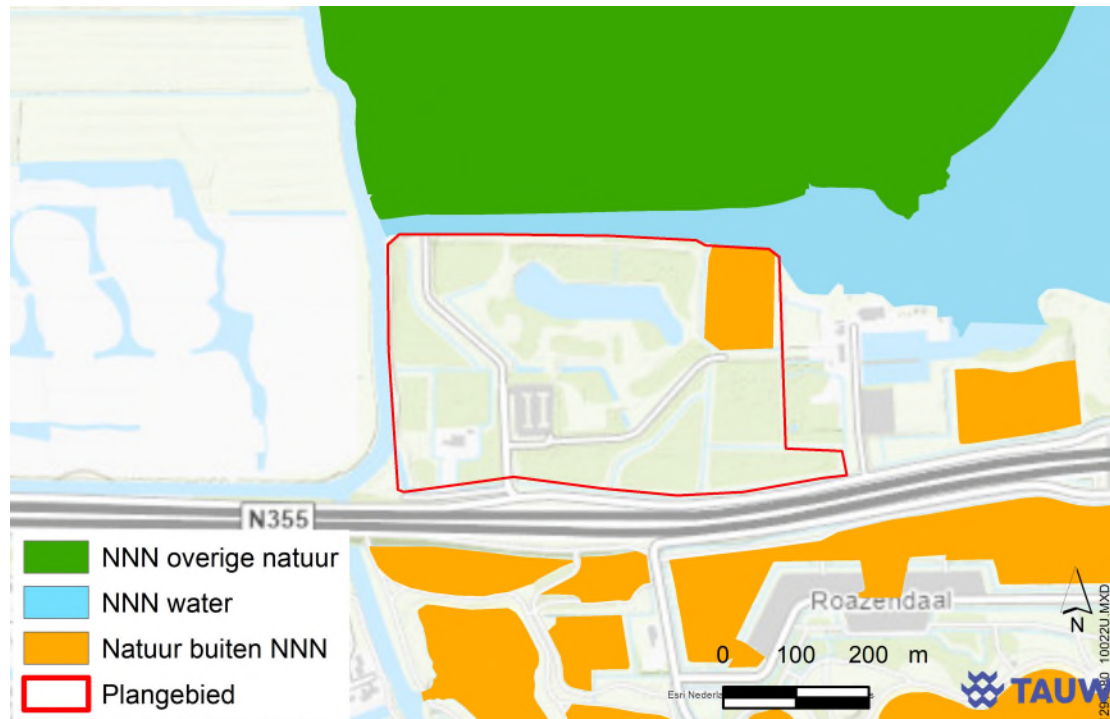
Dit hoofdstuk toetst de beoogde ontwikkeling aan provinciale planologische beschermingsregimes.

4.1 Natuurnetwerk Nederland

4.1.1 Toetsingskader

Het Natuurnetwerk Nederland (hierna: 'NNN', voorheen de Ecologische Hoofdstructuur/EHS) is een netwerk van natuurgebieden waarmee de biodiversiteit behouden en versterkt wordt. In het NNN geldt het 'nee, tenzij' -principe. Dit betekent dat wijzigingen van bestemmingsplannen, óf plannen die in strijd zijn met het vigerende bestemmingsplan, niet zijn toegestaan wanneer deze de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN aantasten. De wezenlijke waarden omvatten actuele en potentiële waarden met betrekking tot areaal, kwaliteit, samenhang, natuurdoelen en -kwaliteit, geomorfologische en aardkundige waarden en processen, waterhuishouding, de kwaliteit van de bodem, water en lucht, rust, stilte, donkerte en openheid, landschapsstructuren en de belevingswaarde (Ministerie van LNV *et al.*, 2007). Wanneer het voornemen wel een significant negatief effect heeft op de wezenlijke kenmerken en waarden dan kan het voornemen uitsluitend plaatsvinden wanneer geen reële alternatieven mogelijk zijn én er sprake is van een groot openbaar belang. Daarnaast moeten negatieve effecten gemitigeerd worden en overgebleven negatieve effecten worden gecompenseerd volgens de beleidsregels van de provincie. De herbestemming moet worden geborgd in hetzelfde of een gelijktijdig vast te stellen bestemmingsplan.

Het plangebied ligt direct naast het NNN (zie figuur 4.1). In de provincie Friesland geldt dat ook effecten van ontwikkelingen buiten het NNN (externe werking) op het NNN getoetst moet worden (provincie Friesland, 2022). Daarom moeten in dit geval de eventuele effecten op de wezenlijke waarden en kenmerken van het NNN ook worden onderzocht en getoetst.

Figuur 4.1 De ligging van het plangebied ten opzichte van het Natuurnetwerk Nederland

4.1.2 Toetsing NNN

Omdat er NNN gebied ligt direct naast het plangebied is toetsing van de effecten van beoogd voornemen op de oppervlakte, samenhang en wezenlijke kenmerken en waarden noodzakelijk (figuur 4.1).

4.1.2.1 Oppervlakte & samenhang

Er worden geen activiteiten gepland binnen het NNN gebied en het gebied wordt ook niet betreden. Bovendien worden er geen barrières opgeworpen tussen verschillende delen van het NNN. Negatieve effecten op het oppervlakte en de samenhang van het NNN zijn daarom uitgesloten.

4.1.2.2 Wezenlijke kenmerken en waarden

Ten noorden van het plangebied ligt een water met beheertype **N04.02 zoete plas**. Daarboven ligt een NNN gebied met beheertype **N13.01 Vochtig weidevogelgrasland** (Provincie Friesland, 2023). Ten zuiden van het plangebied liggen ook enkele NNN gebieden.

Vanwege de tussenliggende N weg, het huidige gebruik en de beoogde activiteit worden effecten op deze gebieden uitgesloten. Als ambitietypen gelden voor deze gebieden ook beheertypen N04.02 Zoete plas en N13.01 Vochtig weidevogelgrasland.

N04.02 Zoete plas

Als wezenlijke kenmerken en waarden voor N04.02 zoete plas gelden enkele (water)planten, vissen en libellen. Libellen zijn niet gevoelig voor verstoring door geluid en optische verstoring van sporters op een bestaand pad naast het water.

Het noordwesten van het gebied kan in de toekomstige situatie gebruikt worden als zwemgebied. Dit water is onderdeel van het NNN. Vissen en (water)planten zouden hierdoor plaatselijk verstoord kunnen worden. In de huidige situatie wordt het gebied echter ook al gebruikt om te zwemmen. Er is daarom geen wijziging in het gebruik van het water. Effecten zijn uitgesloten.

Op andere locaties van het beheertype N04.02 Zoete plas worden de waters en oevers niet betreden worden. Omdat licht en geluid vanaf land niet ver rijkt in het water zijn negatieve effecten op (water)planten en vissen uitgesloten.

N13.01 Vochtig weidevogelgrasland

Als wezenlijke kenmerken en waarden N13.01 vochtig weidevogelgrasland gelden enkele broedvogels. Omdat het gebied al in gebruik is voor recreatie is geen sprake van een activiteit in onverstoord gebied. De activiteiten zijn vergelijkbaar met het huidige gebruik zijn daardoor voorspelbaar waardoor vogels minder snel verstoord worden (Krijgsveld, 2022). In het plangebied zijn bovendien bosjes en opgaande begroeiingen aanwezig. Hierdoor zijn veel activiteiten niet zichtbaar in het NNN, want deze worden de begroeiingen afgeschermd van het NNN. Belangrijker is dat deze vegetatie de openheid van het gebied aantast, de vogels van weidevogelgraslanden broeden in open gebieden. De meeste soorten broeden niet vlak bij opgaande begroeiingen. De gevoelige delen van het weidevogelgrasland liggen daarom op grotere afstand, buiten de invloedzone van het plangebied. Negatieve effecten zijn uitgesloten.

4.1.3 Conclusie

Er is met zekerheid geen sprake van negatieve effecten op het Natuurnetwerk Nederland. Vervolgstappen zijn daarom niet nodig.

4.2 Natuur buiten NNN

4.2.1 Inleiding

Omdat het plangebied deel uitmaakt van Natuur buiten NNN is het nodig eventuele effecten hierop te bepalen en te toetsen (zie figuur 4.1).

4.2.2 Toetsingskader

De regels voor gronden die deel uitmaken van Natuur buiten het NNN zijn gericht op het behoud, herstel of de ontwikkeling van de natuurwaarden.

4.2.3 Effecten

In het noordoosten van het plangebied ligt een gebied dat is begrensd als 'Natuur buiten het NNN' (figuur 4.1). Het beheertype van dit gebied is **N10.02 Vochtig hooiland**, zowel het huidige beheertype als het potentiële beheertype (Provincie Friesland, 2023). Het hooiland wordt in de huidige situatie weinig door mensen gebruikt. In de beoogde situatie wordt het hooiland niet betreden. Afname in oppervlak of het optreden van versnippering is uitgesloten. Voor beheertype N10.02 Vochtig hooiland gelden verschillende plantensoorten, dagvlinders, sprinkhanen en broedvogels als wezenlijke kenmerken en waarden. Doordat het gebied niet betreden wordt zijn negatieve effecten op plantensoorten uitgesloten. Dagvlinders en sprinkhanen zijn niet gevoelig voor optische verstoring en verstoring door geluid door de beoogde ontwikkeling. Broedvogels zijn wel gevoelig voor optische verstoring en verstoring door geluid. In de huidige situatie vinden echter al vergelijkbare activiteiten in het plangebied plaats. Bovendien komen de sporters niet over het water heen en maken ze gebruik van een pad en afgekaderd zwemgebied. Hierdoor zijn de bewegingen voorspelbaar en worden vogels er minder snel door verstoord (Krijgsveld, 2022). De soorten die wel aanwezig zijn in het gebied worden niet (significant) verstoord. Negatieve effecten zijn uitgesloten.

4.2.4 Conclusie

Er is met zekerheid geen sprake van negatieve effecten op het Natuur buiten het NNN. Vervolgstappen zijn daarom niet nodig.

5 Soortenbescherming

Dit hoofdstuk beschrijft of het voorgenomen plan of project negatieve effecten heeft op beschermde flora en fauna en of vervolgstappen nodig zijn.

5.1 Beschermingsregime en bepalingen

Het onderdeel soortenbescherming onder de Wnb heeft bepalingen opgenomen voor de bescherming van in het wild levende dier- en plantensoorten. Het gaat onder meer om soorten die in Nederland, maar soms ook in Europa in hun voortbestaan worden bedreigd. De Wnb kent drie beschermingsregimes:

- Vogels: Het gaat hier om alle inheemse vogels in hun natuurlijk verspreidingsgebied. Ze zijn Europees beschermd via de Vogelrichtlijn
- Dieren en planten: Het gaat hier om inheemse dieren en planten, die zijn Europees beschermd via de Habitatrichtlijn en/of de verdragen van Bern en Bonn
- Nationale soorten: Het gaat hier om soorten, die niet onder de reikwijdte van de Vogel- of Habitatrichtlijn of de verdragen van Bern en Bonn vallen. Deze soorten zijn wel nationaal beschermd

Per beschermingsregime geldt een aantal verbodsbepalingen. Tabel 5.1 geeft een samenvatting van de verbodsbepalingen. Ze voorzien in de bescherming van verblijfplaatsen en de bescherming tegen verstoringende invloeden. Gedeputeerde Staten van provincie Friesland kan een ontheffing verlenen van de verboden zoals benoemd in de artikelen 3.1, 3.5 en 3.10.

Dit kan alleen wanneer er sprake is van een geldend wettelijk belang, er geen reële alternatieven zijn en er geen effect is op de staat van instandhouding beschermde soorten.

5.2 Vrijstellingen

In de Wnb is een aantal algemene soorten amfibieën en zoogdieren landelijk beschermd onder de categorie 'Nationale soorten', zoals gewone pad, bruine kikker en konijn. Gedeputeerde Staten van provincie Friesland heeft bij verordening deze soorten 'vrijgesteld' van de ontheffingsplicht. Dit betekent dat voor deze soorten geen ontheffing nodig is voor werken gericht op ruimtelijke inrichting en ontwikkeling en beheer en onderhoud. Wel geldt voor deze soorten de zorgplicht (zie paragraaf 5.3). Vrijgestelde soorten zijn niet meegenomen in deze toetsing.

Tabel 5.1 Verbodsbepalingen soortenbescherming onder de Wnb. VR = Vogelrichtlijn, HR = Habitatrichtlijn. Cijfers verwijzen naar de wetsartikelen

Beschermingsregime	Vogels - HR	Dieren – HR/Bonn/Bern	Planten – HR/Bonn/Bern	Dieren - nationaal	Planten - nationaal
Verbodsbepaling					
Dieren of planten:					
Doden of vangen	3.1.1	3.5.1		3.10.1.a	
Storen/verstoren	3.1.4 (tenzij 3.1.5)				
Plukken, verzamelen, afsnijden, ontwortelen of vernielen			3.5.5		3.10.1.c
Onder zich hebben of vervoeren	3.2.6	3.6.2	3.6.2		
Plaatsen:					
Vernielen, beschadigen of wegnemen nesten	3.1.2				
Beschadigen of vernielen rust- of voortplantingsplaatsen	3.1.2	3.5.4		3.10.1.b	
Eieren:					
Vernielen (VR: en beschadigen)	3.1.2	3.5.3			
Rapen	3.1.3	3.5.3			
Onder zich hebben	3.1.3				

5.3 Zorgplicht

De zorgplicht (Wnb, artikel 1.11) houdt in dat handelingen die nadelige gevolgen kunnen hebben voor in het wild levende dieren en planten achterwege worden gelaten. De initiatiefnemer neemt de noodzakelijke maatregelen om negatieve gevolgen te voorkomen of zo veel mogelijk te beperken/ongedaan te maken. De zorgplicht betreft alle in het wild levende dieren en planten.

De zorgplicht dient onder meer als vangnet voor de bescherming van soorten waarvoor op grond van de Wnb geen specifiek verbod geldt. De zorgplicht is overal van toepassing, binnen en buiten beschermde gebieden.

5.4 Werkwijze

De mogelijke aanwezigheid van beschermde soorten is bepaald aan de hand van de volgende gegevens:

- Regionale en landelijke verspreidingsatlassen en -data (zie ook H7)
- Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF)
- [De Ecoviewer van TAUW](#)
- Een oriënterend veldbezoek op donderdag 28 september. Tijdens het oriënterende veldbezoek is gecontroleerd of de locatie voldoet aan eisen die soorten aan hun leefomgeving stellen. Ook is gekeken naar de aanwezigheid van (sporen van) beschermde soorten

5.5 Te toetsen soorten

5.5.1 Mogelijk aanwezige soorten op basis van literatuuronderzoek

Tabel 5.2 geeft een overzicht van alle beschermde soorten die op basis van verspreidingsgegevens mogelijk in (de omgeving van) het plangebied voorkomen. Op voorhand is de soortgroep 'flora' uitgesloten, aangezien het aanwezige biotoop ongeschikt is en in verspreidingsgegevens van de afgelopen tien jaar geen waarnemingen bekend zijn (NDFF, 2023). Deze soortgroep wordt om die reden niet verder behandeld in deze rapportage.

Tabel 5.2 Beschermde soorten die op basis van verspreidingsgegeven mogelijk in (de omgeving van) het plangebied voorkomen

Soortgroep	Mogelijk aanwezige beschermde soorten
Flora	n.v.t.
Grondgebonden zoogdieren	Otter, noordse woelmuis (artikel 3.5), das, boomarter, eekhoorn, waterspitsmuis, (artikel 3.10)
Vleermuizen	Gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, kleine dwergvleermuis, laatvlieger, tweekleurige vleermuis, rosse vleermuis, gewone grootoorvleermuis, watervleermuis, meervleermuis, franjestaart, baardvleermuis (artikel 3.5)
Vogels - jaarrond beschermd	Ooievaar, wespendif, buizerd, havik, sperwer, boomvalk, slechtvalk, ijsvogel, kerkuil, ransuil, steenuil, roek, gierzwaluw en huismus (artikel 3.1)
Algemene broedvogels	Verschillende soorten zoals blauwe reiger, wilde eend, meerkoet, waterhoen, houtduif, kauw, koolmees en roodborst
Amfibieën	Heikikker, rugstreeppad (artikel 3.5) en bastaardkikker (3.10)
Reptielen	Ringslang (artikel 3.10)
Vissen	Grote modderkruiper (artikel 3.10)
Vlinders, libellen en overige ongewervelden	Gevlekte witsnuitlibel, groene glazenmaker en sierlijke witsnuitlibel (artikel 3.5)

5.6 Toetsing beschermde soorten

In de volgende paragrafen zijn de effecten van de beoogde ontwikkeling op de in tabel 5.2 genoemde soorten beschreven.

5.6.1 Grondgebonden zoogdieren

Noordse woelmuis is volgens het beheerplan nagenoeg uitgestorven binnen Natura 2000-gebied Groote Wielen en de afgelopen 10 jaar niet waargenomen in de omgeving (NDFF, 2023).

Deze soort prefereert zeer natte gebieden, zoals moeras, drassig hooiland, rietland, zeer extensief gebruikte weilanden, vochtige duinvalleien en periodiek overstroomde gebieden. De activiteiten van de survivalvereniging vinden niet plaats in geschikt leefgebied voor deze soort.

Negatieve effecten op noordse woelmuis zijn daarom uitgesloten.

In het plangebied zijn meerdere wissels gevonden waar otter gebruik van zou kunnen maken.

Er zijn echter geen andere sporen van otter waargenomen. Er zijn geen verblijfplaatsen van otter waargenomen. In 2020 is in het gebied cameraval onderzoek gedaan naar otters (Kenmerk: R002-1274972JNA-V01-efm-NL). Hierin werden geen verblijfplaatsen van otters gevonden.

Wel werd vastgesteld dat otters in het gebied voorkomen. De voorkomende otters in het gebied betreffen naar verwachting zwerfende exemplaren. Er is geen reden om aan te nemen dat de situatie nu significant anders is dan ten tijde van het nader onderzoek. Het is wel mogelijk dat de aanwezigheid van otters sinds het nader onderzoek is toegenomen. Deze toename is dan echter gebeurt terwijl er menselijke activiteit plaatsvindt. De otter wordt dan blijkbaar niet verstoord door de activiteiten in het gebied. Daarnaast is het plangebied een marginaal onderdeel van het leefgebied van de otter in de omgeving. Er is te allen tijde voldoende ruimte om naar uit te wijken. Door het huidige gebruik van het gebied wordt verwacht dat de soort niet verstoord wordt door de geplande activiteiten.

Wat betreft das, boommarter, steenmarter, eekhoorn en waterspitsmuis geldt geen verbod op verstoring, echter wel op het opzettelijk vangen of doden en het vernielen of beschadigen van verblijfplaatsen. In het plangebied en in de directe omgeving van het plangebied zijn geen waarnemingen bekend van das en boommarter (NDFF, 2023). Daarbij zijn in het plangebied geen geschikte verblijfplaatsen of sporen aangetroffen van das en boommarter. Vanwege voorgaande redenen, de huidige recreatiedruk en de beperkte omvang van het plangebied worden effecten op das en boommarter uitgesloten. Binnen het plangebied is steenmarter waargenomen.

De aanwezigheid van verblijfplaatsen van steenmarter in takkenhopen, boomholtes of rommelhoekjes is niet uit te sluiten. Gezien het huidige gebruik van het plangebied wordt aangenomen dat de steenmarter in de huidige verblijfplaatsen niet verstoord wordt door de activiteiten. Negatieve effecten op verblijfplaatsen van de steenmarter zijn daarom uitgesloten. Ten zuiden van het plangebied zijn aan de zuidkant van de Groningerstraatweg waarnemingen van eekhoorn bekend (NDFF, 2023). Er zijn tijdens het veldbezoek geen eekhoornnesten aangetroffen. Bovendien bevinden deze zich hoog in de bomen, verscholen in het bladerdek en zijn daardoor minder gevoelig voor verstoring. Een effect op verblijfplaatsen van eekhoorn is daarom uitgesloten.

Waterspitsmuis is op circa één kilometer afstand van het plangebied ten zuiden van de Groningerstraatweg (N355) waargenomen en op circa één kilometer afstand ten noordoosten van het plangebied (NDFF, 2023). De waterspitsmuis leeft in de omgeving van oevers. Het dier is erg schuw en komt daardoor niet voor op plekken met veel verstoring. De activiteiten van de survivalvereniging vinden alleen plaats op locaties die nu al verstoord worden. Deze gebieden zijn daardoor niet geschikt voor de waterspitsmuis. Negatieve effecten op de waterspitsmuis zijn om deze reden uitgesloten.

Negatieve effecten door het voornemen zijn uitgesloten. Nader onderzoek naar en het aanvragen van een Wnb ontheffing voor grondgebonden zoogdieren is niet nodig.

5.6.2 Vleermuizen

Hoewel vleermuizen zoogdieren zijn, worden deze vanwege hun afwijkende eigenschappen als afzonderlijke groep behandeld. Er zijn drie typen leefgebied van vleermuizen te onderscheiden, namelijk: verblijfplaatsen, foerageergebied en vliegroutes. Deze worden hieronder per type leefgebied beschreven. Verblijfplaatsen van vleermuizen zijn te allen tijde wettelijk beschermd. Indien foerageergebied en/of vliegroutes een essentieel onderdeel van het leefgebied van vleermuizen vormen, zijn deze functies eveneens wettelijk beschermd. Er wordt daarom onderscheid gemaakt in essentiële foerageergebieden en vliegroutes en niet-essentiële foerageergebieden en vliegroutes. Let wel dat vliegroutes soms al foeragerend worden gebruikt en dat onderscheid soms vaag is.

5.6.2.1 Verblijfplaatsen

Verblijfplaatsen van vleermuizen bevinden zich, afhankelijk van de soort, in woningen, allerlei andere bouwwerken zoals kerken, kantoorpanden en bunkers, in grotten, in boomholtes of achter schors en in kieren van bomen. Globaal kan daarbij onderscheid gemaakt worden tussen in gebouwen verblijvende vleermuissoorten en in bomen verblijvende vleermuissoorten. Omdat vleermuizen een duidelijke jaarcyclus kennen, maken we onderscheid tussen verschillende typen verblijfplaatsen, namelijk zomer-, kraam-, paar- en winterverblijfplaatsen.

De gebouwen in het plangebied bieden potentieel geschikte verblijfplaatsen voor gebouwbewonende vleermuissoorten zoals gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, kleine dwergvleermuis, laatvlieger, tweekleurige vleermuis, gewone grootoorvleermuis en meervleermuis. Er zijn ook bomen aangetroffen met geschikte holtes en/of losse schors die voor boombewonende vleermuizen geschikt zijn als verblijfplaats. Ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis, gewone grootoorvleermuis, watervleermuis, baardvleermuis en franjestaart zijn boombewonende soorten. De gebouwen en bomen worden echter niet aangetast en er wordt geen verlichting voor de activiteiten gebruikt. Verstoring door geluid of menselijke aanwezigheid treedt niet op. Negatieve effecten op verblijfplaatsen van vleermuizen zijn uitgesloten.

Baardvleermuis, franjestaart, gewone grootoorvleermuis en watervleermuis verblijven in de winter ook in gebouwen, maar dit gaat om oude gebouwen zoals bunkers, forten, ijskelders, (kasteel)kelders, oude steenfabrieken en vestingwerken.

Gewone grootoorvleermuis komt in de zomer ook voor in gebouwen. De aanwezigheid van verblijfplaatsen van deze soorten is uitgesloten.

Negatieve effecten op verblijfplaatsen van vleermuizen zijn uitgesloten. Een nader onderzoek is daarom niet nodig en het overtreden van de verbodsbepalingen van de Wnb is uitgesloten. Een ontheffing voor het mogen overtreden van de verbodsbepalingen van de Wnb is in het kader van verblijfplaatsen van vleermuizen dus ook niet nodig.

5.6.2.2 Foerageergebieden en vliegroutes

De bosranden en watergangen zijn geschikt als vliegroute en foerageergebied voor vleermuizen. Geluid of menselijke aanwezigheid van de beoogde ontwikkeling zorgt niet voor verstoring. Verlichting wordt niet gebruikt voor de voorgenomen activiteiten en er is geen overlap met de actieve periode van de vleermuizen (nacht) en de beoogde activiteiten (dag). Negatieve effecten op vliegroutes en foerageergebied zijn uitgesloten.

5.6.3 Vogels

De nesten van vogels zijn beschermd als ze als broedlocatie in gebruik zijn. Daarnaast zijn de nesten van verschillende soorten jaarrond beschermd, evenals de functionele leefomgeving rondom het nest. Omdat de effecten gelijk zijn, wordt hierna geen onderscheid gemaakt in jaarrond beschermde nesten en nesten die alleen tijdens het broeden zijn beschermd.

De activiteiten vinden plaats in een recreatiegebied waar dagelijks mensen en honden aanwezig zijn. Op de grasvelden worden daarom geen broedende vogels verwacht. Mogelijke broedlocaties betreffen de gebouwen, bosschages, het hooiland en de oevers van watergangen.

In de noordzijde van het plangebied zijn tijdens het veldbezoek meerdere ijsvogels waargenomen. Er zijn echter geen geschikte steile wanden of omgevallen bomen voor nesten waargenomen op plekken die worden betreden. Verwacht wordt daarom dat deze ijsvogels in het gebied aanwezig waren om te foerageren en nesten zich in gebieden die niet betreden worden bevinden. Ook zouden nesten aanwezig kunnen zijn op grotere afstand in bijvoorbeeld de Grote Wielen verblijven.

In het bosschage ten oosten van de parkeerplaats zijn meerdere grote bonte spechten waargenomen. In het noordwesten van het plangebied zijn 2 buizerds waargenomen. Deze buizerds waren aan het foerageren boven het plangebied en in het Natura 2000-gebied Grote Wielen ten noorden van het plangebied. Aanwezigheid van nesten binnen het plangebied kan niet uitgesloten worden. Ook zijn er tijdens het veldbezoek meerdere wilde eenden en algemene vogels zoals winterkoning, roodborst, tjiftjaf, gaai waargenomen. Eventuele nesten van deze soorten zijn niet waargenomen. Gezien het huidige gebruik door recreanten, het uitlaten van honden en huidige survivalactiviteiten, zullen geen broedende vogels aanwezig zijn op locaties waar de survivalactiviteiten plaatsvinden. De survivalactiviteiten volgen vaste routes waar gelet op het huidige gebruik geen broedende vogels worden verwacht.

Gelet op dit huidige gebruik zullen vogels dicht in de vegetatie broeden of hoog in de bomen, buiten de invloedssfeer van de menselijke activiteiten. Óf de vogels broeden in de nabijheid van deze activiteiten maar worden daar kennelijk niet door verstoord. Een verstoring door de survivalactiviteiten treedt dan ook niet op.

Nader onderzoek naar en het aanvragen van een ontheffing Wnb voor deze soorten is daarom niet nodig.

5.6.4 Amfibieën

In de directe omgeving van het plangebied is de heikikker waargenomen. Deze heikikkers bevonden zich aan de andere kant van de provinciale weg. Deze locatie bevindt zich buiten de invloedzone van het plangebied. In en in de directe omgeving van het plangebied zijn in de afgelopen tien jaar geen waarnemingen van andere strikt beschermde amfibieën (art. 3.5) bekend in de NDFF. Gelet op de verspreidingsgegevens en de aanwezige biotoop worden deze soorten niet verwacht. Voor algemene soorten zoals bruine kikker en gewone pad geldt een verbod op het aantasten van verblijfplaatsen, maar niet op verstoring. Het gebruik van het water en de oevers is zeer lokaal hierdoor wordt geen voortplantingswater van amfibieën aangetast.

De survivalactiviteiten volgen vaste routes. Op deze routes worden geen verblijfplaatsen op land verwacht. Deze worden alleen verwacht in de rustigere delen die niet worden betreden.

De verblijfplaatsen blijven daarom onaangestast. Negatieve effecten op algemeen voorkomende amfibieën zijn daarom uitgesloten. Nader onderzoek naar en het aanvragen van een ontheffing Wnb voor amfibieën zijn niet nodig.

5.6.5 Reptielen

Ringslang is beschermd onder artikel 3.10, dit betekent dat de activiteit niet mag leiden tot het doden van individuen of het vernietigen van verblijfplaatsen. Op ongeveer anderhalve kilometer afstand van het plangebied is een ringslang waargenomen (NDFF, 2020). In het plangebied zijn geschikte verblijfplaatsen aanwezig voor ringslang. Maar aangezien er geen waarnemingen zijn van ringslang en gelet op het huidige gebruik van het gebied worden er geen ringslangen verwacht binnen het plangebied. Als er toch een ringslang aanwezig is binnen het plangebied worden deze alleen verwacht in de rustige delen die niet betreden worden. Een incidenteel zwervend exemplaar heeft bovendien voldoende alternatief leefgebied om uit te wijken. De aanwezigheid van verblijfplaatsen en het doden van individuen als gevolg van de geplande activiteit is hiermee uitgesloten. Nader onderzoek naar en het aanvragen van een ontheffing Wnb voor zijn niet nodig.

5.6.6 Vissen

Grote modderkruiper preferereert overstromingsvlakten en moerasgebied, moerasgebied in de omgeving wordt niet beïnvloed door de activiteiten. Negatieve effecten op beschermde vissen zijn uitgesloten. Nader onderzoek naar en het aanvragen van een ontheffing Wnb voor vissen zijn niet nodig.

5.6.7 Vlinders, libellen en overige ongewervelden

Vanwege het ontbreken van krabbenscheer in en in de directe omgeving van het plangebied is groene glazenmaker uitgesloten. Grote vos is in de omgeving van het plangebied waargenomen (NDFF, 2023). De activiteit laat echter de bomen struiken en ruigten onaangetast. Een effect op verblijfplaatsen en leefgebied van de grote vos is daarom uitgesloten. In de omgeving van het plangebied zijn voortplantingswateren bekend van gevlekte witsnuitlibel en sierlijke witsnuitlibel (NDFF, 2023). De watergangen in het zuidoosten zijn potentieel geschikt leefgebied voor deze soorten. Deze watergangen worden op slechts een enkele plaats doorgestoken. Dit gebeurt al jaren en deze lokale betreding is niet van invloed op een eventueel aanwezige populatie. Effecten op libellen zijn daarom uitgesloten. Het voorkomen van vlinders, libellen en overige ongewervelden in het plangebied en/of negatieve effecten door het voornemen zijn uitgesloten. Nader onderzoek naar en het aanvragen van een ontheffing Wnb voor vlinders, libellen en overige ongewervelden zijn niet nodig.

6 Conclusies en aanbevelingen

6.1 Aanleiding en doel

In opdracht van Gemeente Leeuwarden heeft TAUW onderzoek gedaan naar de consequenties van de geldende natuurwet- en regelgeving voor het gebruik van het terrein aan de Wielhalsdyk te Leeuwarden. De ontwikkeling kan alleen doorgaan als deze niet in strijd is met de natuurwetgeving, of als de benodigde vergunningen en/of ontheffingen kunnen worden verleend.

6.2 Relevante natuurwet- en regelgeving

Voor de toetsing van het voornemen is de volgende natuurwet- en regelgeving van toepassing: Wet natuurbescherming:

- Gebiedsbescherming - Natura 2000
- Soortenbescherming

Provinciaal beschermde gebieden:

- Natuurnetwerk Nederland
- Natuur buiten het NNN

6.3 Conclusies toetsing

6.3.1 Wet natuurbescherming

Natura 2000-gebieden

Er is geen sprake van significante gevolgen op Natura 2000-gebieden. Vervolgstappen en een vergunning zijn niet noodzakelijk.

Soortenbescherming

De beoogde ontwikkeling heeft geen negatieve effecten op door de Wnb beschermde soorten (tabel 6.1). Nader onderzoek naar en het aanvragen van een ontheffing voor deze soorten is daarom niet nodig.

6.3.2 Provinciaal beschermde gebieden

Natuurnetwerk Nederland

Er is geen sprake van (significante) effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden, oppervlak en samenhang van het NNN. Vervolgstappen zijn niet noodzakelijk.

Provinciale beschermingsregimes

Natuur buiten het NNN

Er is geen sprake van (significante) effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden, oppervlak en samenhang van Natuur buiten het NNN. Vervolgstappen zijn niet noodzakelijk.

6.4 Aanbevelingen en kansen biodiversiteit

TAUW gelooft dat we samen de achteruitgang van biodiversiteit in Nederland kunnen stoppen. TAUW is aangesloten bij het Deltaplan Biodiversiteitsherstel waarin overheden, marktpartijen en maatschappelijke organisaties samenwerken aan biodiversiteit als kerndoel voor de openbare ruimte. Vanuit deze ambitie kijken we met onze opdrachtgevers naar concrete en realistische mogelijkheden voor biodiversiteitsherstel in onze projecten.

Kansen in dit project

De ecologen van TAUW kijken verder dan de aanwezigheid van strikt beschermde soorten. Vanuit het motto 'meer biodiversiteit achterlaten dan je aantreft' signaleren we kansen voor dit project om bij te dragen aan het herstel van biodiversiteit. Hieronder geven we op beknopte wijze enkele kansen aan. Wij bespreken deze voorstellen graag met u en werken desgewenst de praktische aspecten verder uit. Voor dit project liggen er mogelijkheden voor biodiversiteitsherstel door:

- Het opstellen van een concreet ecologisch beheer- en/of inrichtingsplan, bijvoorbeeld gericht op verhoging van de bloemrijkdom voor bijen. Hierbij sluiten we zo veel mogelijk aan op de (toekomstige) situatie in uw projectgebied, gemeentelijk natuurbeleid en regionale doelsoorten en potenties. Biodiversiteit vraagt om maatwerk en ieder project is anders. In een plan nemen we de best passende maatregelen op. Voorbeelden van potentiële maatregelen zijn:
  - *Het vergroten van de diversiteit aan leefgebied voor planten en dieren door via aanplant of beheer te zorgen voor verschillende biotooptypen (water, oevers, kruidenvegetatie, struweel, bomen, bos) en geleidelijke overgangen hiertussen*
  - *Het versterken van populaties door te voorzien in nestkasten en/of verblijfplaatsen (bijv. vogels en vleermuizen), wanneer blijkt dat nestgelegenheid een beperkende factor is*
  - *Het vergroten en versterken van leefgebieden voor planten en dieren door ecologisch beheer van (openbaar) groen, bijvoorbeeld door het beheer van grasvegetaties af te stemmen op bloemrijkdom en insecten*
  - *Het verbinden van leefgebieden door het aanbrengen of herstellen van lijnvormige landschapselementen (houtwallen, singels, hagen, sloten) of het realiseren van andere ontsnipperingsmaatregelen (bijv. faunapassage)*
  - *Het versterken van leefgebied en migratiezones door het aanbrengen van natuurlijke elementen als takkenrillen, dood hout, of stenige elementen*

- Het opstellen van een integraal duurzaamheidsadvies. Herstel van biodiversiteit heeft raakvlakken met andere opgaven zoals energietransitie, circulaire economie, klimaatadaptatie en verstedelijkingsvraagstukken. TAUW is gewend projecten integraal te benaderen. Ecologen werken daarvoor vaak samen met andere experts. Ook voor uw project kunnen kansen voor biodiversiteit worden gekoppeld aan andere duurzaamheidsopgaven

7 Literatuur

BIJ12, 2017. Kennisdocumenten beschermde soorten.

Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhoff & de Vlinderstichting, 2006. De dagvlinders van Nederland. Verspreiding en bescherming (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionoidea). Nederlandse Fauna 7. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.

Broekhuizen S., K. Spoelstra, J.B.M. Thissen, K.J. Canters, J.C. Buys, 2016. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. KNNV Uitgeverij, Utrecht.

Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft, 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.

Dijkstra, K.B., Kalkman, V.J., Ketelaar, R., van der Wiede, M.J.T., 2002. De Nederlandse libellen (odonata). Nederlandse fauna 4. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.

Herder J.E., A. van Diepenbeek & R.C.M. Creemers, 2013. Verspreidingsonderzoek reptielen en amfibieën 2013. Rapport 2013-010. Stichting RAVON, Nijmegen.

Ministerie van LNV en provincies (2007). Spelregels EHS – Beleidskader voor compensatiebeginsel, EHS-saldobenadering en herbegrenzen EHS.

Gedeputeerde Staten van Fryslân, 2023, Natuurbeheerplan Fryslân 2024 versie 26-06-2023

van Dijk A.J. & Boele A. 2011. Handleiding SOVON Broedvogelonderzoek. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging en Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, Vleermuisprotocol 2020.

Geraadpleegde internetwebsites:

www.floron.nl

www.libellennet.nl

Kenmerk R001-1293311STH-V01-sss-NL

www.ravon.nl

www.sovon.nl

www.verspreidingsatlas.nl

www.vleermuis.net

www.vlindernet.nl

www.zoogdiervereniging.nl